

KRONIKK

Gartnerhallen har ambisjoner for norsk potetproduksjon

Gartnerhallen er en samvirkeorganisasjon for 1100 norske frukt- og grøntprodusenter. 420 av våre medlemmer leverer poteter, 335 til konsum og 130 til industrianvendelser.

Gartnerhallen samarbeider tett med andre aktører i verdikjeden.

Gartnerhallen er fullt ut inneforstått med at vi selv har et stort ansvar for å produsere matpoteter i tråd med forbrukernes ønsker og preferanser. Vi jobber både med forbrukerundersøkelser, nye sorter, bedre settepotetkvalitet, bedre agronomi, lagring, pakking osv. Men vi ønsker ikke å bruke snarveier som økt bruk av plantevernmidler, f.eks. bruk av antigroingsmidler under lagring av matpoteter, slik vi ser er i bruk i mange land i Europa.

Mesteparten av de matpotetene som våre produsenter dyrker selger vi til Bama Gruppen. For litt over to år siden satte vi i gang et større samarbeidsprosjekt sammen med Bama der vi sammen har satt oss et meget ambisiøst mål om 80 % norsk andel for matpotet i løpet av 2017. Samtidig ser vi dessverre at utviklingen i markedet går i stikk motsatt retning og i stor fart.

I følge Bama Gruppen har forbruket av importerte poteter tredobla seg, samtidig som salget av norske poteter har stupt med 30 % i løpet av fem år. Vi er nå nede på 60 % norskandel for matpotet! Det er min påstand at fortsatt nedgang i norsk matpotetproduksjon vil være stikk i strid med forbrukerens ønske om et matmangfold, som også inneholder en rekke norske smakfulle, men kanskje ikke fullt så kosmetisk pene potetvarianter. Vi har ikke lenger et fungerende tollvern på poteter i Norge. Det sier seg selv at en toll på 1 krone og 12 øre pr kilo ikke monner noe med priser på opp mot 40 kr pr kilo i butikk for små Amandine poteter.

En viktig grunn til utviklingen er at importerte poteter med et pent ytre har blitt valgt av forbrukeren i butikk. Derfor har mye av vårt fokus vært å møte trenden med at forbrukeren kjøper med øyet. I våre bestrebelser etter å dyrke "klinkekuler" har vi kommet til kort. Potetproduksjon er en biologisk produksjon der det endelige produktet er resultatet av en lang rekke kjemiske og biologiske prosesser. Mange kan vi kontrollere, men ikke alle. Gjennom stadig strengere kvalitetskrav knyttet til det ytre utseendet på poteten, krav vi i Gartnerhallen til dels har støttet opp gjennom årene for å vinne forbrukeren, er vi nå ferd med å fjerne en tredel av produksjonen. Riktignok går det meste av dette til en statlig finansiert avrensordning med formål å bidra til god kvalitet på matpotetene i butikk, men bonden får nå ikke 5 øre for disse potetene. Det sier seg selv at færre og færre tør legge sjela si i å dyrke matpoteter – risikoen for store tap gjør at dyrkerne kvier seg for å investere. Jeg får stadig telefoner fra våre dyktige produsenter, som ikke lenger vet om de tør satse videre på matpotet. Å satse videre i retning av ytterligere skjerpede krav til utseende som en strategi for økt norskandel kan vise seg å bli skjebnesvanger framover.

Vi ser at annen potetindustri, som ikke er del av den statlig delfinansierte avrensindustrien i større og større grad setter krav til egne tilpassede sorter i sin industriproduksjon. I følge disse aktørene gjør økt krav til utbytte gjennom industriproduksjonen at disse bedriftene i stadig mindre grad bruker utsorterte matpoteter i sin industriproduksjon. Dette har gjort den økonomiske risikoen i matpotetproduksjonen betydelig større de senere årene.

Initiativet på Facebook-sida "Stygge poteter – ja takk!", har satt et meget kjærkomment søkelys på denne problemstillingen. Jeg tror en videre utvikling i retning av ytterligere innskjerping av krav til utseendet på poteten ikke lenger er en farbar vei å gå. Disse potetene har 100 % topp kvalitet dersom de skrelles. Jeg tror mange forbrukere fortsatt skreller potetene de spiser til middag. Altså fjernes en stor haug med fullgode matpoteter og produsenten får ikke betalt. At det går til potetsprit og stivelse med statlig prisnedskrivning og ikke på dynga, er ikke noe godt argument for å fortsette denne utsorteringen.

Potethøstinga er nå i ferd med å gå mot slutten og vi ser at det ligger an til å bli store avlinger over hele landet, selv om vi riktig nok ikke har full oversikt enda. Slår dette til må vi i år forvente «overproduksjon» innenfor vårt marked, som altså er krympet til 60 % av matpotetvolumet som forbrukes. Alle aktører må nå være sitt ansvar bevisst for å bidra til økt omsetning av gode norskproduserte poteter av ulike sorter. I vår verdikjede vil vi sammen med Bama, arbeide for at kjedene må gjøre fremstøt for å selge en større del av den norske matpotethaugen. Vi vet at kjedene kan oppnå meget stort salgsvolum med den rette forbrukerkommunikasjonen. Et ytterligere trykk på norsk potet fremfor import vil være ett viktig bidrag til å legge til rette for en fortsatt tilgang på et mangfold av gode og lokalt produserte poteter til forbruker. Vi i Gartnerhallen vil jobbe aktivt videre med våre samarbeidspartnere i verdikjeden for å bidra til en slik utvikling.

Anders R. Nordlund
Styreleder i Gartnerhallen SA

26. september 2014